

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvintum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput II. a Gregorius.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74544](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74544)

in quo textu Tribonianus respiciens ad legem unicam, *Cod. si quis Imper. maled.* ubi legebatur *verbis*, posuit *factis*; quæ inversio patet, nam si non esset legendum *verbis*, ad quid postea diceret Consul-tus, *vel violatis statuis*; cum jam in generali signifi-catione facti crimen illud comprehenderetur; nota-vit Cujac. *ad Paulum d. tit. 29. §. 1.* quare Arno-bius *advers. gent. ait: Majestatis sunt apud vos rei, qui de vestris secus obmurmuraverunt aliquid Re-gibus.* Sueton. *in Tiberio. c. 10. §. 11. & 48.* Sed Ti-tus hanc quaestionem remisit, testibus Dione & Xi-philino; & post eum Imperatores Honorius, & Theodosius *in l. unic. C. si quis Imperatori*, ubi ver-bum illud *requirendum*, accipi pro condonandum, docuerunt Albert. Gentil. *ibid.* Salmutius *ad Panci-vol. d. tit. 57.* & pro ipsius textus expositione viden-di sunt Filescus *lib. 2. select. tract. 7. de Regia Ma-jest. §. 3.* Petrus *ad leg. Avic. pag. 236.* Basilic. *de-cif. 26.* Sacri etiam canones detractiones, & contu-melias nihili fecerunt, *c. paratus 23. q. 1. c. qui iustus 11. q. 3.* nisi quando honor Ecclesiae, vel ordinis læ-ditur, ut si presbyter in suum Episcopum, vel Pon-tificem maledicis sit: gravius tamen est delictum, majorique poena plectendi sunt maledici, qui lin-guam procacem effundere non contenti, calamo etiam manum adiciunt per libellos famosos, de quibus agit *lib. 3. Concil. Illybert. cap. 30.*

8. Traditio-
tur. deci-
dendi
ratio

His suppositis apparet ratio praesentis decisio-nis, quare videlicet suspendendi sunt clerici maledi-ci in Ecclesiam, Pontificem, seu Episcopum: nam nihil ita in bene morata Republica cavendum est, quam Principis contemptus, atque hæc res quæ minuire existimationem ipsius possunt: si enim de Principe malè impune loqui liceat, fit ipsa natu-ræ; ut & in ejus, qui loquitur, & in ejus, qui eum audit, animo sensim ingeneretur quedam mala de Principe opinio, minusque eum revereri inci-piant, ut latè considerat, & exemplis probat Gen-tilis *lib. 2. de conjurat. in dicta oratione de maledi-ctis in Principem.* Quæ si in quolibet Principe pro-cedunt, quando magis in Pontifice, & Episcopis quibus major debetur, & impendenda est reverentia: proinde ut perniciosissimo huic malo tempe-stive occurratur, prudenter monuit D. Gregorius *homil. in Ezechielem*, his verbis: *Hæc, quorum vita in exemplo imitatoris est posita, debent, si possunt,*

detrahentium verba compescere. Etsi enim lubri-cum linguæ ad poenam facile trahi non debeat, *l. famosi 7. §. hoc tamen, ff. ad leg. Jul. majest.* quæ ta-men ex certa animi destinatione proficiscitur convitiandi temeritas, compescenda omnino est, ut poena illius aliis terrorem incutiat. Quare re-ctè Clemens III. in praesenti rescriptit suspenden-dos esse clericos maledicos in Ecclesiam Roma-nam, vel Pontificem.

Nec obstat dubitandi ratio supra adducta, pro-cujus solutione, dicendum est, quoad poenam de-tractorum, ex personis eorum esse pensandam, ac utrum praetermitti debeat, æstimandum esse, ut *dubi-expresit Harmenopolus in Graeca interpretatione tandi ad textum in dict. l. unic. Cod. si quis Imperatori. ratio.* Quibusdam enim personis jure etiam debetur hæc licentia. Nec Imperiale, inquit D. Ambros. in qua-dam epistola, libertatem dicendi denegare; nec Sacerdotale, quod sentiat non dicere. Idque adeo verum est, ut interdum duobus pariter Principi maledicentibus, in altero venia, in altero poena sit adhibenda: quod Dionysium Syracusarum Regem fecisse memoriae proditum est, referique Scipio Gentil. *in dict. oratione de maledictis in Principem.* Cum enim renunciatum ei fuisset duos quosdam in cena plurima adversus ipsum dixisse, utrumque ad se invitavit, & convivio comiter exceperit; quo-rum alterum cum multa leviter, subtiliterque lo-qui, alterum vero reconditum, ac tristem sedere vi-differ, illum quidem dimisit, hunc vero tanquam insidiatorem interfecit. Varia igitur pensanda sunt circa puniendos maledicos, an videlicet ex dolore aliquo, vel temeritate inducti, an vero nulla de cau-sa, sed libidine tantum detrahendi maledicant. Prioribus enim casibus indulgendum, & condo-nandum est. Secundo vero casu severe vindican-dum, ne abolitione praestetur ansa novæ injuriæ, quia ut ajebat Socrates, maledicta qui non vindic-at, veterem remittendo injuriam, novam provo-cat. Referunt Gellius *lib. 17. noct. c. 14.* Jul. Ferret. *de re & discipl. milit. c. 42. nu. 3.* Aneas Robertus *lib. 4. rer. judic. c. 11. l. Christoph. Boëcius de injur. dispur. 2. n. 11.* juxta quas, & alias distinctiones, quas tradunt Alber. Gentil. *in d. l. unic.* Scipio Gentil. *lib. 2. de conjur. ad finem*, accipienda sunt exempla supra relata pro dubitandi ratione.

CAPUT II.

Gregorius.

Statuimus, ut si quis contra Deum, vel aliquem Sanctorum suorum, & maxime Bea-tam Virginem, linguam in blasphemiam publicè relaxare praesumpserit, per Episco-pum suum poenæ subdatur inferius adnotatæ, videlicet, quod in septem diebus Domi-nicis praesentibus Ecclesiae manifestò (dum aguntur Missarum solennia) blasphemus ex-istens, ultimo illorum die Dominico pallium, & calceamenta non habeat, ligatus corri-giæ circa collum, septemque praecedentibus sextis feriis in pane, & aqua jejunet, Ecclesiam nullatenus ingressurus: quolibet quoque praedictorum dierum tres, si poterit, alioquin duos reficiat pauperes, sive unum: & si nec ad hoc ejus suppetant facultates, id in poenam aliam commutetur, cui etiam, si renuerit recipere, ac peragere poenitentiam supradictam, Ecclesiae interdicitur ingressus, & in obitu ecclesiastica careat sepulturâ. Per temporalem praeterea potestatem coactione (si necesse fuerit) Episcopi dioc. adhibita contra eum, blasphemus, si dives fuerit, quadraginta solidorum, alioquin triginta, sive viginti, & si ad id non sufficiat, quinque solidorum usualis monetae poenâ mulctetur, nullam in hoc misericordiam habiturus: quod etiam inter alia communitatum statuta ponatur.

D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. V.

Mm 3

NOTÆ.

NOTÆ.

1. ^a **G**regorius IX.) Qui præsentem edidit constitutionem contra maledicos, idest blasphemos in Deum, Beatam Virginem, & Sanctos. Unde cum præsens rubrica in secunda collectione tantum conciperetur de clerico maledico, in hac sexta propter præsentem constitutionem generalior proponitur, videlicet de maledicis.
2. ^b *Foribus Ecclesie.*) In eo loco ubi erant olim solenniter penitentes, dum in priori gradu consistebant, videlicet extra januam Ecclesie. Tertul. *de pudicitia cap. 4.* ibi: *Reliquas libidinum furias impias, & in corpora, & in sexus ultra jus natura, non modò limine, verum etiam Ecclesia teòlo submovemus, quia non sunt delicta, sed monstra.* Illustrant Landmeter. *lib. 2. de veteri monach. cap. 60.* & hujus electionis extra Ecclesiam mentio extat *in c. in capite 64. dist. 50. l. 18. tit. 14. part. 1.* ibi: *E debent morari à la puerta de la Iglesia toda la quaresma en cavannuelas.* Profrequuntur ritum hunc, & alios solennis penitentia Gibal. *de clausura regul. disquisit. 3. cap. 2. §. 6. num. 32.* Filesc. *de quadragesima, cap. 6.* Loayfas *in Concil. Tolet. 6. can. 6.* Souchetus *in notis ad Ivoñem. epist. 228.* Cironius *in paratit. ad tit. de penit. & lib. 1. obs. c. 6.* Ambian. *ad Tertul. de pudicitia, passim.* D. Joan. Ant. *de Otalora de irregularit. ex penit. part. 1. excursu. cum sequent.*
3. ^c *Corrigia.*) Proprius enim habitus penitentium semper fuit cilicium vili, & abjecta materia contextum, ut latè probant Landmeter. *lib. 2. de veteri monach. cap. 86.* Lemaître *lib. 4. de instaurat. Episc. cap. 7.* Joannes Lorinus *in psalmo 29. vers. 12. & in psalmo 34. vers. 13.* Vicecomes *de ritibus baptisimi lib. 3. cap. 12.*
4. ^d *Potesatem.*) Non quia blasphemus damnatus à iudice ecclesiastico, postea puniri possit à sæculari; sed potius, quia si opus fuerit, iudex ecclesiasticus debet invocare auxilium brachii sæcularis, juxta tradita *in cap. 1. 2. part. de offic. ordin. quo modo verba hæc exposuerunt Martha de iurisdic. part. 1. cap. 50.* Barbosa *in cap. felicis, de penit. lib. 6.*
5. ^e *Solidorum.*) De quorum valore egi *in cap. ex tnat. de simon.*
6. ^f *Usualis moneta.*) Id est pro tempore currentis, ut dicitur à Sidonio *lib. 4. epist. 20.* usualis sermo: & Zeno Veronensis agens de sancto Arcadio, usualis lex, usualia mancipia: & Marcianus *in l. ult. §. quotiens, ff. de public. & vectig.* Imperat. *in l. 3. Cod. de tyron. in Theodos. ibi: Usualis uncia, usualis res.* Cassiodor. *lib. 9. epist. 18.* Usualia iura. Et *lib. 6. epist. 7.* Usualia metalla. Et *lib. 11. epist. 39.* Instrumentum usuale, usuales artes. Et *de anim. cap. 4.* usualis eventus: & *lib. 2. epist. 39.* Usualia cantica. Concil. Toler. *8. can. 8.* & ita usualem monetam dixit Gregorius IX. pro quotidiana, & ufurecepta.

COMMENTARIUM.

6. **B**laspheemia est convitium, seu maledictum in aliquem dignitate, & excellentiâ conspicuum prolatum, ut docent D. Augustinus *in lib. de moribus monach. cap. 11.* D. Thomas *2. 2. quest. 13. per tot.* ideoque dicitur ab Apostolo *ad Titum cap. 3.* *Admone illos neminem blasphemare.* Ex Theologorum tamen, & Canonistarum communi usu blasphemia significat convitium, seu contumeliam irrogatam Deo, vel Sanctis in cælo regnan-

tibus. Probat Covarr. *in cap. quomvis pællum, part. 1. §. 7. num. 8.* Simanc. *de catholicis. tit. 8. Fatinnac. in praxi crim. tom. 1. quest. 20. num. 11.* Azor. *tom. 1. instit. lib. 9. cap. 28.* Bannez *1. 2. quest. 13. art. 1.* Sanctarellus *de hereticis, tit. de blasphemia. cap. 1.* Suarez *de relig. tom. 1. lib. 1. cap. 4.* Bobadil. *la libr. 2. polit. cap. 17. num. 77.* Pichardus *in manu. ducl. crim. verbo Blasphemia.* Sive maledicus de Deo aliquid affimet, quod illi non convenit, ut si crudelem, vel injustum eum vocet, vel ei imprecetur malum, ut faciunt damnati, quasi malum in Deum cadere possit; vel neget quod illi convenit: & ita blasphemia propriè est contra virtutem religionis, sicut enim veneratio, & cultus, quo Deum veneramus, & Sanctos propter Deum, qui eos sanctitate donavit, pertinet ad religionem; ita in Deum, & Sanctos, ut in Deum referuntur, convitium eidem religioni opponitur, non confessioni fidei: quamvis enim S. Thomas *2. 2. quest. 13. & sequent.* eam fidei opponat, tamen certum est, eam formaliter & essentialiter loquendo soli religioni opponi, cum possit quis in Deum blasphemus esse, salvâ in eum rectâ fide, ut docent Castro *lib. 1. de justa heretic. puni. cap. 12.* Valentia, *2. 2. disput. 1. quest. 13. punct. 2.* Sanchez *lib. 2. summa, cap. 32. num. 3.* Theophilus *tom. 4. lib. 4. c. 2. fol. 568.* Sed quia ut plurimum blasphemia continent verba heresim, ideo communiter distinguuntur in hæreticales, & non hæreticales. Hæreticales blasphemia sunt quæcunque profertur directè contra fidei articulos, ut contra Dei omnipotentiam, puritatem B. Virginis, & similes: & apparet clarè blasphemia hæreticalis, quando per verbum aliquod indicativi modi asseritur aliquod contra fidem, quando autem non asseritur per hujusmodi verbum, sed optando, vel imprecando, non est hæreticalis. Exemplum hæreticalium sic Deus est injustus, acceptor personarum, non est omnipotens, non credo in Deum, renego Deum, crucem, fidem, puritatem Deiparæ. Exemplum non hæreticalium est: Maledictus sit Deus, per corpus Dei, à despectio de Dios: quia per hujusmodi blasphemias, quæ indicativi modi non sunt, nihil falsum dicitur de Deo, ut possint heresim continere, sed tantum malus affectus blasphemantis erga Deum volentis ex modo dicendi quasi ignominiarum reddere Deum capacem. Essent tamen hæreticales, si blasphemans per modum indicativi assereret, Deum esse illarum capacem. Prosequuntur alia exempla hereticalium, vel non, Mascardus *de probat. lib. 1. conclus. 194.* Decianus *tractat. crimin. tom. 3. lib. 6. cap. 2. num. 4.* Sanchez *dist. lib. 2. summe, cap. 32.* Scortia *in select. Pontific. constitut. epistom. 90. theorem. 32.* Eymericus *2. part. direct. questio. 41. ubi Penna, Suarez tom. 1. de relig. tractat. 3. lib. 1. cap. 5. Soula in aphorism. Inquisit. lib. 1. cap. 19.* Albertinus *de heretic. agnosc. questio. 6. numer. 25.* Barbosa *de potestate Episcop. allegat. 51. numer. 88.* Carona *de offic. Inquisit. part. 2. tit. 7. §. 2.* Fragolo *de reg. Christian. Republic. part. 1. lib. 2. disput. 4. §. 5.* Thomas Delbene *part. 2. de offic. Inquisit. dubit. 218.* Beyerlinch. *tom. 1. theatr. verbo Blasphemia.*

Deinde sciendum est, crimen hoc sædum, & horrendum esse; quid enim atrocius, quam Deo convitari? quod facit blasphemia. Ait Div. Hieronymus *in cap. 18. Esaiæ,* nihil eâ esse horribilius, & omne peccatum comparatum blasphemia, levius esse. Et Divus Chryostomus *in psalmo*

in psalmo 95. blasphemiam nihil peius esse affirmat his verbis: *Attentius considera que dicuntur. Peccata quaedam spectant ad Deum, quaedam ad hominem: veluti impietatem committere, blasphemiam evomere, ac violare templum Dei, aut Ecclesiam Dei persequi, aut sacerdotes officere contumelia. Hec omnia referuntur ad Deum: ceterum machari, furari, injuriam facere hac intra consuetudinem, que nobis cum conservis est, constituunt. Multiplex autem est differentia eorum, que committuntur in Deum, & qua in homines. Nihil itaque peius iniquitate, neque quicquam magis impium, quam adversus Deum blasphemia. Sanctus Petrus Damianus opuscul. 36. cap. 3. & homil. 1. ad populum, blasphemos lepra mibi, & posteris adscivisse affirmat. Facit D. Mattheus cap. 12. & Heli ajebar lib. 1. Regum, cap. 2. Si peccaverit quis in virum, placari illi potest Dominus; si autem in Dominum, quis orabit pro eo? D. Augustinus lib. 2. de civitate Dei, cap. 9. ibi: Cum probrum jactur in Principem, patria bonum, atque utilem, nonne tantum est indignius, quantum a veritate remotius? & a vita alienius. Quae igitur supplicia suffiunt, cum Deo sit ista tam nefaria, tam insignis injuria. Faciunt Theodor. orat. 1. de provid. ins. Salvianus lib. 4. de providentia, ad finem. Quare variis poenis crimen hoc omni jure vindicatum legitur. in Levit. 24. lex erat ut blasphemum lapidibus opprimeret populi multitudo: & Judaei adeo hoc crimen execrabantur, ut dum blasphemias intelligerent, obturarent aures suas, & scinderent vestimenta sua, ut refertur Matthaei cap. 26. ut ob res luctuosas, & maxime tristes soliti erant facere cap. 4. Numer. Iosue cap. 7. Iudicium cap. 11. vers. 4. Hesther. cap. 4. & cap. 2. Sophonia, minatur Dominus ob blasphemias Moabitibus interitum Gomorrhæ & Sodomæ. Jure civili Justinianus in novel. 78. Ut non luxur. homines, ita cavet: Si contra homines facta blasphemiam impunita non relinquuntur, multo magis qui ipsum Deum blasphemant, digni sunt supplicia sustinere. Additque ob blasphemos pestem, famem, terramotus, & alias plagas a Deo hominibus immitteri; simulque præcipit Præfecto civitatis, ut quosin hac re deliquisse invenerit, morti tradat: & in l. ult. Cod. de relig. alearum ludos prohibet tanquam nequitiae hujus incitamenta.*

Ultimum etiam supplicium blasphemis indixit Carolus Magnus addit. 3. cap. 32. Jure canonico olim poena etiam in laicos excommunicatio, in clericos depositio, cap. si quis 22. quest. 1. & in præfenti adjuncta est poenitentia publica, necnon & poena pecuniaria: & quia clericis publica poenitentia remittitur, cap. ex poenitentibus, 50. dist. cap. quicumque 51. dist. ideo contra eos manet tantum depositionis poena. Jure nostro Regio novissimo in l. 5. 6. & 7. tit. 4. lib. 8. recop. pro prima blasphemiam detinetur reus per mensem in carcere cum compedibus; pro secunda in exilium mittitur per sex menses, muldaturque mille marapetinis; pro tertia verò lingua figitur clavo: quæ ultima poena consuetudine non est recepta, sed ejus loco flagellatur, & lingua præmitur ligno, idest mordaca. Tandem ex lege finali, tit. 4. lib. 8. recop. ad triremes damnantur blasphemii: quas poenas si non exequatur iudex, eisdem puniendus est, ex l. 20. tit. 6. lib. 3. recop. docent plura de blasphemis adductes ultra congestos a Barbofa in præfenti, D. Ioannes Vela de delictis cap. 4. D. Ioseph. Vela in cap. 1. de offic. ordin. num. 9. Fragofo de regim. Christ. Reip. part. 1. lib. 2. dist. 4. §. 5. Scortia in select. Pontif. constit. epist. 90. theorem. 292. Ioannes Witzus in notis ad Prudentium, fol. 217. Hunnius in encyclop. canon. tit. 8. Lælius Mancinus de triplici juris collat. cap. 128. Basilic. decis. criminalis 26. Petrus Gregorius lib. 4. partit. tit. 9. cap. 8. & in cap. conquerente, cap. 6. de offic. ordin. & lib. 33. syntag. cap. 12. Acunna in cap. 4. dist. 25. Sesse tom. 4. decis. 469. Barbofa 2. lib. voto 116. Suarez tom. 1. de relig. tit. de irreligiositate, cap. penult. & ult. Simon Majolus dier. canicul. fol. 661. Gutierrez de delictis quest. 60. est tamen hoc crimen mixti fori, unde puniri potest, tam a iudice ecclesiastico, quam seculari, ut pluribus relatis probat Martha de iurisdic. part. 2. cap. 13. D. Iosephus Vela in dicto cap. 1. num. 92. nisi blasphemiam sit hæreticalis, quia tunc ejus poenitentia privativè spectat ad Inquisitores hæreticæ pravitatis, ut probant Scortia ubi supra. Eymericus in direct. Inquisit. part. 1. quest. 41. ubi Penna: pluribus relatis Barbofa de potestate Episcopi alleg. 52. num. 86. Carena de offic. Inquisit. part. 2. tit. 7. §. 2.

TITULUS XXVII

De clerico excommunicato, deposito, vel interdicto ministrante.

CAPUT PRIMUM.

Ex canone ^a Apostolorum.

SI quis Episcopus, Presbyter, vel ^b Diaconus ^c depositus ^d justè pro certis criminibus ^e ausus fuerit ^f attractare ^g ministerium sibi dudum commissum, hic ab ^h Ecclesia abscindatur.